

MOBIILNE IGAPÄEVAELUTOETAMISE TEENUS*

JUHEND

Koostajad: K. Sillaots, K. Koppel
Küsitlusankeedi koostaja: J. Kõre

KÜSK toetatud projekt.

**Teenus on loomisel.*

Tartu 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. PROJEKT „MOBIILNE IGAPÄEVAELUTOETAMISE TEENUS“ *	3
1.1 Sisu ja eesmärk.....	3
1.2 Teenuse kirjeldus	3
1.3 Teenuse piirkond.....	4
1.4 Teenuse periood.....	4
1.5 Tegevused	4
1.6 Personal ja vastutus	4
1.7 Koostööpartnerid	6
1.8 Eetilised aspektid.....	6
2. TEENUSELE SAAMINE JA TEENUSE LÕPPEMINE	8
2.1 Teenusele on õigus.....	8
2.2 Teenusele ei ole õigus.....	8
2.3 Teenusele saamiseks vajalikud dokumendid.....	8
2.4 Teenusele suunatud klient (ehk teenuse osutamise süsteem)	9
2.5 Teenus lõppeb	11
3. KOKKUVÕTE KÜSITLUSANKEETIDEST	13
3.1 Sihtgrupi küsitlusankeedi kokkuvõte.....	13
3.2 Sotsiaaltöötaja küsitlusankeedi kokkuvõte	15
lisa 1.....	17
lisa 2	20

SISSEJUHATUS

Mobiilse igapäevaelu teenuse (*edaspidi MIT*) juhend määratleb ära teenuse täpse kirjelduse, tegevused, personali kohustused ja vastustused, teenusele saamise korra, eetilised aspektid, koostöö partneritega, kokkuvõtte küsitlusankeetidest jne.

1. PROJEKT „MOBIILNE IGAPÄEVAELUTOETAMISE TEENUS“ *

1.1 Sisu ja eesmärk

Mobiilse igapäevaelutoetamise teenuse sisuline tegevus on pakkuda teenust psüühilise erivajadusega (vaimupuude või vaimse haigusega) inimestele (*edaspidi sihtgrupp*), kes elavad Tartumaa valdades, mis pole suutelised osutama vähete ressursside tõttu erivajadusega inimestele erihoolekandeteenuseid. Teenust toetav tegevus on soetada transpordivahend ja leida transpordikuludele rahastus sisulise tegevuse teostamiseks.

Teenuse sisuosa rahastab Sotsiaalkindlustusamet ja toetavat osa ehk transpordikulude osa peaks rahastama KOV.

Teenuse eesmärk on jõuda kohalikes omavalitsustes elavate psüühilise erivajadusega inimesteni, et pakkuda isiku elukohas teda toetavat teenust ning vähendada erivajadusega inimeste enneaegset sattumist institutsionaalsele teenusele ainuüksi seetõttu, et inimeste elukohas puudub toetav erihoolekandeteenus.

1.2 Teenuse kirjeldus

MIT teenuse tegevusjuhendaja tegeleb psüühilise erivajadusega inimestega (*edaspidi klient*) eelkõige isikute kodus või koduvallas. Teenuse osutamise aluseks on usaldussuhte saavutamine. MIT teenus nõuab auto olemasolu, sest autokasutus võimaldab tegevusjuhendajal teha kodukülastusi klientide juurde, mis omakorda võimaldab igal nädalapäeval teenust pakkuda erinevas Tartumaa piirkonnas. Kodukülastusi tehes on võimalik kliente näha nende igapäevases elukeskkonnas, mis annab ülevaate kliendi igapäevaelu toimingute oskusest ja oskuste kasutamisest. Kokkusaamised kestavad planeeritult tund aega, neli korda kuus. Tegevusjuhendajal on alati kaasas interneti juurdepääsuga sülearvuti, mida saab kasutada vastavalt kliendi vajadusele kliendi kodus. Kodukülastuste üks eesmärkidest on julgustada inimesi osalema avalikel üritustel, kasutama avalikke teenuseid, sest MIT teenuse eesmärk on erivajadusega inimeste sotsiaalsete oskuste areng. MIT projekti raames aitab tegevusjuhendaja valdades elavatel erivajadusega inimestel mõista igapäevaelutoimetuste olulisust ning kaasab sellesse ka isikute lähedased, luues seega eeldused isiku võimalikult kauaaegsaks iseseisvaks toimetulemiseks oma kodus.

1.3 Teenuse piirkond

Teenuse pakkumine toimuks järgmistes valdades: Kambja vald, Haaslava vald ja Tartu vald.

Tartumaa teised vallad ei ole MIT teenusest huvitatud

1.4 Teenuse periood

MIT teenuse puhul võib teenuse osutamise maksimaalne tähtaeg olla kuni viis aastat. Juhul kui isikul on olemas rehabilitatsiooniplaan, võib maksimaalne tähtaeg olla kuni rehabilitatsiooniplaani kehtivusaja lõpuni.

1.5 Tegevused

- kodukülastused või külastused kodu lähiümbruses;
- isiklike ja igapäevaelu oskuste toimetuleku õpetamine ja arendamine;
- nõustamine ja juhendamine asjaajamisel ning avalike teenuste kasutamisel;
- õpetama tundma ja jälgima haiguse sümptomeid, s.h. haiguskriitika;
- suhete ja kontaktide loomise ning säilitamise oskuste arendamine;
- pereliikmete ja lähedaste toetamine;
- aja planeerimise ja vaba aja sisustamise oskuste arendamine;
- tegevusplaani koostamine koostöös teenuse saaja- või seadusliku esindajaga;
- abistamine dokumentatsiooni täitmisel kasutades selleks sülearvutit

MIT teenus ei paku kliendile hooldamist, toitlustamist ega järelvalvet.

Teenus sisaldab nii individuaalseid tugitegevusi nagu motiveerimine, abistamine, juhendamine, nõustamine, õpetamine, planeerimine, analüüsimine. Töös kliendiga lähtume Sotsiaalkindlustusameti poolt teenusele seatud eesmärkidest ning ajaliselt suunamisotsuses märgitud juhendamise soovituslikust sagedusest, vähemalt 4 tunni ulatuses kuus.

1.6 Personal ja vastutus

MIT projekti on kaasatud järgmised inimesed:

Projektijuht

2 tegevjuhendajat

Projektijuhi tööülesanded:

- meeskonnatöö koordineerimine, projekti tegevuste ja ajaplaani jälgimine; töö sujuva korralduse tagamine;
- koostööpartneritega suhtlemine ja kokkusaamine;

- aruannete ja töödokumentatsiooni koostamine, dokumenteerimine ja arhiveerimine;
- monitooringu läbiviimine (klientide arv, statistika koostamine, peamised probleemid) jne.
- teenuse arendamine

Täpsemad tööülesanded on kajastatud ametijuhendis.

Projektijuhhi vastutus:

- vastutab talle töötamisel teatavaks saanud delikaatsete isikuandmete, perekonna- ja eraellu puuduvate andmete ning muu konfidentsiaalsena saadud informatsiooni hoidmise eest;
- oma töökohustuste täpse, õigeaegse ning kohusetundliku täitmise eest;
- ametisaladuse, ametialase info kaitsmise ja hoidmise eest;
- tööaruannete esitatud andmete õigsuse eest

Tegevusjuhendaja tööülesanded

- Esmase kontakti loomine kliendiga, lepib kokku kliendi, vajadusel kliendi lähedase ja KOV sotsiaaltöötajaga esmase kohtumise osapooltele sobival ajal kliendi kodus või selle lähiümbruses;
- mobiilse igapäevaeltu toetamise teenuse sisu tutvustamine kliendile;
- kodukülastused kliendi juurde;
- isiklike ja igapäevaeltu oskuste toimetuleku õpetamine ja arendamine;
- suhete ja kontaktide loomise ning säilitamise oskuste arendamine;
- jõustamine ja toetamine, eneseteadvuse tõstmine, võimetele keskendumine;
- tugisüsteemide kasutusoskuste tutvustamine ja õpetamine;
- tegevuskava ehk arengukava koostamine;
- koostöö KOV sotsiaaltöötajate-, raviarstide-, perearstidega jne

Täpsemad tööülesanded on kajastatud ametijuhendis.

Tegevusjuhendaja vastutus:

- vastutab talle töötamisel teatavaks saanud delikaatsete isikuandmete, perekonna- ja eraellu puuduvate andmete ning muu konfidentsiaalsena saadud informatsiooni hoidmise eest;
- oma töökohustuste täpse, õigeaegse ning kohusetundliku täitmise eest;
- ametisaladuse, ametialase info kaitsmise ja hoidmise eest;
- tööaruannete esitatud andmete õigsuse eest ametisaladuse, ametialase info kaitsmise ja hoidmise eest;

1.7 Koostööpartnerid

Mobiilne igapäevaeluetoetamise teenus on tihedas koostöös järgmiste asutustega:

1. Sotsiaalkindlustusamet

Lembitu 12, 15092 Tallinn

Tartu büroo: Põllu 1A, 50303 Tartu

www.ensib.ee

Tartu infotelefon: 16106 või 612 1360

Üldtelefon: 744 7436

2. KOV sotsiaaltöötajad

- Haaslava vallavalitsus
- Nõo vallavalitsus
- Kambja vallavalitsus
- Tartu vallavalitsus
- SA TÜ Kliinikum Psühhiaatrikliinik ja Jaanson & Lääne OÜ

1.8 Eetilised aspektid

- Projekti meeskond toetab inimese loomupärast väärtust ning õigust heaolule ja väarikale kohtlemisele;
- ei diskrimineeri kliente soo, seksuaalse sättumuse, vanuse, välimuse, nahavärvi, keele, rahvuse, sotsiaalse päritolu, varalise seisundi, erivajaduse, usulise veendumuse, poliitilise või muu arvamuse tõttu;
- tunnustab ja austab oma tegevuspiirkonna etnilist ja kultuurilist mitmekesisust ning võtab arvesse isiksuslikke, perekondlikke, grupilisi ja kogukonna erinevusi;
- kannab hoolt ressursside säästliku, õiglase ja vajadustele vastava jaotamise eest;
- kohustub märkama ja pöörama tähelepanu olukordadele, kus klient elab alandavas, ebaõiglases või kahjustavas keskkonnas;
- tegevusjuhendaja teadmised, oskused ja kogemused vastavad erialanõuetele, töötaja järgib kutse-eetikat;
- ametialased pädevused ja nõuded haridusele on ära töödud tema ametijuhendis;
- tegevusjuhendaja lähtub töös kliendiga oma kompetentsuse piiridest (ei anna lubadusi, mida ei suuda täita);
- jagab ja vahetab kogemusi ning teavet kaastöötajatega ja koostööpartneritega, samas võtab vastutuse info sisu eest ja järgib konfidentsiaalsuse põhimõtet;
- tegevusjuhendaja on valmis ära kuulama, toetama ja jõustama nii klienti, kliendi

lähedast kui kaastöötajat;

- kaitseb kaastöötajaid ja koostööpartnereid ebaõiglase kohtlemise ja kriitika eest;
- vastutab tööaamal tehtud otsuste ja valikute eest;
- arendab erialaseid oskusi ja teadmisi, toetudes uurimustele ja praktilise töö analüüsidele;
- tegutseb ausalt, eristab piire oma isikliku elu, tööelu ja ühiskondliku tegevuse vahel;
- ei kasuta oma positsiooni (kliendi ja koostööpartnerite suhtes) isikliku heaolu saavutamiseks ega ole poliitilise mõjutamise tööriistaks;
- hindab kriitiliselt sotsiaaltöö väärtusi ja eetilisi põhimõtteid, et need vastaksid ühiskondlikele muutustele;
- järgib eetilise käitumise põhimõtteid ning sekkub olukorras, kus märkab kellegi kõrvalekaldeid eetilisest käitumisest;
- tegevusjuhendaja on teadlik kliendi ja koostööpartneri õigustest ja kohustustest ning juhindub sellest teenuse osutamisel (MTÜ-s Iseseisev Elu välja töötatud juhendid, korrad, põhimõtted, Sotsiaalhoolekande seadus, Isikuandmete kaitse seadus, Euroopa Liidu Põhiõiguste Harta, Euroopa Nõukogu Euroopa Inimõiguste ja Põhivabaduste Kaitse Konventsioon, Euroopa Patsientide Õiguste Harta ja teised rahvusvahelised inimõiguste konventsioonid jne).

2. TEENUSELE SAAMINE JA TEENUSE LÕPPEMINE

(kehtestatud Sotsiaalhoolekande seadusega 01.01.2009)

2.1 Teenusele on õigus

- on raske, sügava, püsiva psüühikahäirega;
- on täisealine;
- elab antud piirkonnas, mis on nimetatud pt. 1.3;
- ei saa samal ajal kogukonnas elamise ega ööpäevaringset erihooldusteenust.

2.2 Teenusele ei ole õigus

- kes on vanaduspensioni ealised dementsuse diagnoosiga;
- pole diagnoositud psüühikahäiret;
- kelle juhtiv diagnoos on sõltuvus alkoholist või narkootilistest ainetest.

2.3 Teenusele saamiseks vajalikud dokumendid

MIT teenusele saamiseks peab isik Sotsiaalkindlustusameti piirkondliku Pensioniameti juhtumikorraldajale esitama järgmised dokumendid:

- kehtivast isikut tõendavast dokumendist koopia (ID kaardi puhul mõlemad kaarti pooled), välja arvatud juhul, kui isik allkirjastab taotluse digitaalselt või esitab taotluse Sotsiaalkindlustusametis kohapeal;
- täidetud erihoolekandeteenuste taotlus (blankett olemas). Taotlust saab täita piirkondlikus pensioniametis. Taotlus on kättesaadav ka internetis, aadressil <http://www.ensib.ee/public/blanketid/erihoolekandeteenused/erihktaotlus2009.pdf>

(erihoolekandeteenuste taotlus). Taotluses märkida rist mobiilse igapäevaeltu toetamise teenuse ette olevasse ruutu. Lahtrisse „isiku poolt eelistatud erihoolekandeteenuse osutaja” märkida soovi korral MTÜ Iseseisev Elu, Peetri tn 26, Tartu 50303

- kui taotluse esitab isiku seaduslik esindaja lisatakse taotlusele seadusliku esindaja isikut tõendava dokumendi koopia (välja arvatud juhul, kui isik allkirjastab taotluse digitaalselt või esitab taotluse Sotsiaalkindlustusametis kohapeal) ja koopia esindusõigust tõendavast dokumendist;

- hinnang teenusele suunamiseks psühhiaatril (pole vajalik juhul kui kehtivas isiklikus rehabilitatsiooniplaani tegevuskavas on märgitud ristiga igapäevaeltu toetamise teenus)

Loetletud dokumendid tuleb esitada või postiga saata Sotsiaalkindlustusametisse pensioniameti piirkondlikule juhtumikorraldajale (Lõuna Pensioniameti Tartu büroo, Põllu

1a, Tartu 50303) või klienditeenindajale.

Isikule väljastatakse erihoolekande teenuse saamise suunamisotsus mobiilse igapäevaeltu toetamise teenuse saamiseks MTÜ-s Iseseisev Elu Sotsiaalkindlustusameti piirkondliku Pensioniameti juhtumikorraldaja poolt.

- Kui riigieelarves on olemas vabad rahalised vahendid ning soovitud teenuseosutajal on olemas vaba koht, langetab Sotsiaalkindlustusamet 15 tööpäeva jooksul alates kõikide dokumentide Sotsiaalkindlustusametisse jõudmisest erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsuse, milles on märgitud: isiku andmed; teenuste nimetused, mida isik on saama suunatud; teenuse osutaja nimi ja kontaktandmed; teenuse saamise eesmärk; soovitatavad tegevused eesmärgi saavutamiseks, teenuse osutamise soovituslik minimaalne sagedus ja teenuse saamise ajavahemik (algus- ja lõpukuupäevaga).
- Erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsus saadetakse Sotsiaalkindlustusametist tähitud kirjaga isikule koju. Ärakiri erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsusest saadetakse Sotsiaalkindlustusametist tähitud kirjaga MTÜ-sse Iseseisev Elu. Juhul, kui isik ei soovi, et erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsus talle tähitud kirjaga koju saadetakse, lisab isik erihoolekandeteenuse taotlusele käsikirjalise allkirjastatud märke, et erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsuse originaal saadetakse MTÜ-sse Iseseisev Elu.
- 3 tööpäeva jooksul alates erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsuse kättesaamisest on isik kohustatud ühendust võtma KOV sotsiaaltöötaja või MTÜ Iseseisev Elu MIT projekti projektijuhiga
- Kui isik pole mõjuva põhjusega 3 tööpäeva jooksul pöördunud MTÜ Iseseisev Elu või KOV poole, kaotab erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsus kehtivuse. Sellises olukorras tuleb isikul pöörduda kas rehabilitatsiooniasutuse või Sotsiaalkindlustusameti (telefonil 16106) poole

2.4 Teenusele suunatud klient (ehk teenuse osutamise süsteem)

- Klient võtab esmaselt kontakti MIT projektijuhiga, kes lepib esimese kohtumise kokku MIT juhendajaga. Esmane kohtumine toimub MIT projekti tegevusjuhendaja ja KOV sotsiaaltöötajaga kokkulepitud ajal kliendi kodus tööpäevadel ajavahemikus 09.00 – 16.00
- Kliendil on valmis pandud järgmised dokumendid: kehtiv erihoolekandeteenuse

saamise suunamisotsus, isiklik rehabilitatsiooniplaan (selle olemasolul), arstlik ekspertiisi otsus või pensionitunnistus ja isikut tõendav dokument.

- Esmakohtumise käigus selgitab MIT projekti tegevusjuhendaja kliendile mobiilse igapäeva elutoetamise teenuse olemust, hindab kliendi vajadusi. Tutvustab MTÜ Iseseisev Elu struktuuri ja asutuse tegevusjuhendajate rolle ja vastutusalasid. MIT projekti tegevusjuhendajal on kohustus täita võrgustikuleht ja teha koopiaid eelpool nimetatud dokumentidest. Ühtlasi selgitab ja põhjendab kliendile dokumentide koopiade tegemise vajalikkust.

Kodukülastuse käigus koostab juhendaja kliendi kohta „kliendikausta“. Kliendikaust sisaldab järgmisi dokumente:

- erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsus;
- kliendi üldise teaviamise ja nõusoleku võtmise vorm;
- võrgustikuleht;
- sissekannete osa (iga sissekanne algab kuupäeva ja aastaga, sissekanne alla kirjutaja nimi loetavalt). Sissekannetesse märgitakse korrapäraselt kõik vestlused, individuaalõpped ja telefonikontaktid kliendiga, juhendaja tähelepanekud, kontaktid võrgustikuga jm oluline info. Kliendiga tehtud tegevused, millel sissekanded põhinevad, peavad olema kestvusega vähemalt 4h kuus. Sissekandes peab kajastuma kontakti liik, põhjus ja eesmärk ning saavutatud tulemus. Sissekanne sisaldab fakte, olukorra kirjeldust, mitte juhendaja emotsioone;
- osavõtuleht, kohtumised fikseerib klient allkirjaga;
- tegevusplaan (tehakse ja allkirjastatakse koos kliendiga 30 päeva jooksul alates kliendi MTÜ Iseseisev Elu poolt teenuse saamisest, vaadatakse üle koos kliendiga vähemalt kord aastas, esmakordses tegevusplaanis peab kajastuma: kliendile kodukorra ja teenuse sisu tutvustamine ning kliendikausta täitmise ja hoidmise korra tutvustamine);
- hinnang tegevusplaani täitmise kohta (koostatakse vähemalt kord aastas tegevusplaani ümbervaatomisel eraldiseisva nõuetekohaselt vormistatud dokumendina);
- arstitõend perearstilt kliendi aktiivses faasis nakkushaiguste puudumise kohta;
- ID-kaart ja/või pass (kehtivast koopia);
- eestkostja ja/või hooldaja vastavat õigust tõendav dokument (kehtivast

koopia);

- eestkostja ja/või hooldaja ID-kaart ja/või pass (kehtivast koopia);
- arstliku ekspertiisi otsused puude raskusastme, lisakulude ja püsiva töövõimetuse tuvastamiseks ning püsiva töövõime kaotuse protsendi määramiseks (kehtivast koopia);
- pensionitunnistus (kehtivast koopia, kui on vajadus);
- isiklik rehabilitatsiooniplaan;

Kliendikaust (nii paberkandjal kui elektrooniline) on konfidentsiaalne – selle täitmise juures ei ole kõrvalised isikud, paberkandjal kliendikaustad asuvad alati (välja arvatud juhul kui toimub täitmine) lukustatud ruumis, lukustatud turvakapis/sahtliboksis. Elektroonilise kliendikausta puhul siseneb tegevusjuhendaja arvutisse isikliku parooliga. Rangelt on keelatud kõrvaliste isikute kokkupuude kliendikaustaga. Asutuse juhataja ja projektijuht omavad juurdepääsu kliendikaustadele.

Kliendikaustaga on õigus tutvuda Sotsiaalkindlustusameti ametnikul juhul kui ta esitab töötõendi ning motiveeritud põhjenduse, millise osaga kliendikaustast teda on volitatud tutvuma, juhendaja teavitab sellest klienti kirjalikult. Sotsiaalkindlustusameti ametnikul on õigus kliendikausta sissekannete osaga tutvuda vaid siis, kui kliendikaustas juhendaja poolt täidetava dokumendi „kliendile teenuse osutamise arvestustabel“ lahter „tegevus“ ei ole informatiivne või kui klient on esitanud Sotsiaalkindlustusametile kaebuse teenuse osutaja kohta.

Juhendaja on kohustatud kliendikausta põhjal koostama ametiasutusele hinnangu või ülevaate kliendi toimetuleku kohta nõutud vallas kui ametiasutus esitab motiveeritud kirjaliku nõudmise. Võimalusel teavitab töötaja klienti ametiasutusele hinnangu andmisest.

2.5 Teenus lõppeb

- erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsusel märgitud tähtaja möödumisel;
- isiku kirjaliku avalduse korral, kus isik soovib teenuse ennetähtaegset lõpetamist;
- kui isikule osutatav teenus ei vasta tema vajadustele ja Sotsiaalkindlustusamet tunnistab erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsuse kehtetuks;
- kui isikul ilmneb sõltuvus alkoholist või narkootilistest ainetest juhtiva psüühikahäirena;
- kui isik on riikliku pensionikindlustuse seaduse §-s 7 sätestatud vanaduspensioniiikka jõudnud dementsuse diagnoosiga isik, kellel ei ole dementsuse diagnoosile lisaks muud raske, sügava või püsiva kuluga

psüühikahäiret;

- kui teenuse saaja ei kasuta teenust kauem kui 2 kuud järjest, välja arvatud isiku haiglas viibimise korral (alates teisest statsionaarse tervishoiuteenuse saamise kuust kuni tervishoiuteenuse saamise lõpuni peab isik või tema seaduslik esindaja erihoolekandeteenuse osutaja kaudu esitama Sotsiaalkindlustusametile iga kalendrikuu 3 kuupäevaks kirjaliku kinnituse eelmisel kuul saadud tervishoiuteenuse kohta);
- kui teenuse osutaja ja Sotsiaalkindlustusameti vahel sõlmitud raamleping mobiilse igapäevaelu toetamise teenuse osutamiseks lõpeb;
- kokkulepete korduval rikkumisel kui need ei ole põhjustatud psühhoosist;
- teenuse saaja surma korral.

Teenuse lõppedes ei ole isikul enam sama suunamiskirja alusel õigust teenust saada, vaid tuleb pöörduda uuesti psühhiaatri poole (hinnangu väljastamiseks) või läbida uuesti rehabilitatsiooniteenus ja saada Sotsiaalkindlustusametist uus erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsus igapäevaelu toetamise teenusele.

3. KOKKUVÕTE KÜSITLUSANKEETIDEST

Projekti „Mobiilse igapäevaelu teenuse“ äriplaani koostamise etapil loodi kaks küsitlusankeeti, mille eesmärk oli välja selgitada teenuse vajalikkus ja olulisus sihtgrupi ja sotsiaaltöötajate kaudu. Sihtgrupi küsitlusankeedi (lisa 1) koostas Tartu Ülikooli sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituudi juhataja Jüri Kõre.

3.1 Sihtgrupi küsitlusankeedi kokkuvõte

Ankeedid toimetati sihtgrupini läbi piirkonna sotsiaaltöötajate ja kahe psühhiaatrikliinikumi kaudu. Sihtgrupp täitis ankeedid valla sotsiaaltöötajate või psühhiaatria vastuvõtul.

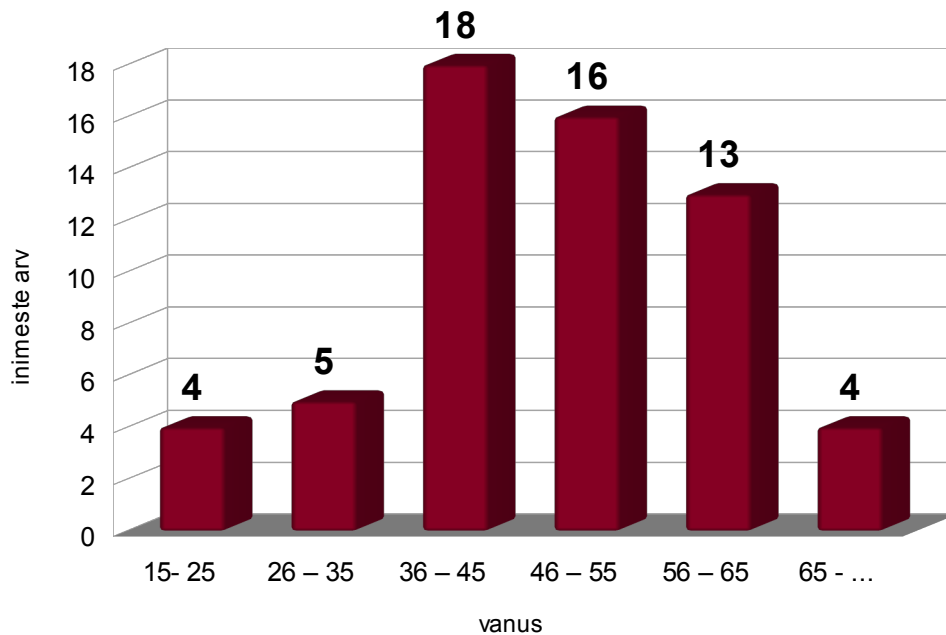
Küsitluse käigus soovisime teada saada sihtgrupi hinnangut oma igapäevaeluliste toimingutega toimetulemisel ja sekkumise vajadust valla või MIT teenuse kaudu.

Kokku laekus 60 küsitlusankeeti 70-st. Suurepärane tulemus saavutati tänu KOV- ja psühhiaatrikliinikumi sotsiaaltöötajate tihedale koostööle ning nende poolset ettepanekust koguda vastuseid nende vastuvõtul. Postiga saatmise korral poleks saanud piisavalt ankeete õigeaegselt tagasi või poleks saanud piisavat valimit analüüsi koostamiseks.

Enamus ankeete laekus Tartumaalt 48 ankeeti, kuid vastanute seas oli ka Valgamaa, Jõgevamaa, Lääne-Virumaa, Võrumaa, Põlvamaa elanikke. Teistest maakondadest laekunud küsitlusankeedid olid psühhiaatrikliinikumi kliendid ning see oli nendepoolne soov vastata antud küsimustele.

Analüüsidest küsitluse vastanutest soolist näitajat, saame väita, et suurem osakaal moodustus naisterahvaste seas. Koguarvust moodustus 39 naist ja 21 meest. See tulemus võib viidata naisterahvaste aktiivsusele, otsides rohkem abi ja abisaamise võimalustele.

Enamus vastanutest kuuluvad vanusegruppi 36 - 55 eluaastat, mis moodustub 57 % koguarvust (joonis 1). Fakt on see, et tegemist on tööealiste inimestega ja tänu haigusele või puudele on nende töövõime kaotatud 40 – 100% ulatuses.

Joonis 1, Ankeetküsimustike vastanute arv vanuselises lõikes

Ankeedi küsimusele, kas saadakse kodus iseseisvalt hakkama või kui vajatakse abi, kas on olemas abistaja? Vastustest selgus, et enamus kliente saab iseseisvalt hakkama või vajatakse mõningatel juhtudel abi. Kuid suurem protsent vastas, et isiklikku abistajat igapäevaste toimingute sooritamisel pole kusagilt võtta. Puudub inimene, kelle juurde pöörduda kui tekib küsimusi või arusaamatusi ja kellelt saab nõuannet või abi küsida. Kui vald või linn korraldaks sellist isiklikku juhendaja või nõuandja teenust siis vastanutest kasutaks sellist võimalust 48 % ulatuses koguarvust, mis viitab sellele, et antud hetkel oleks sihtgrupi vajadus tegevusjuhendaja teenuse järele. Enamus vastanutest, 80 % elab vallakeskuse läheduses ja transport keskusesse on hea. Siit tulenev seos on tunnetatav, inimestele meeldib käija vallakeskuses ja ühtlasi kasutada ka sealseid teenuseid.

Analüüsid tulemusi ainult Tartumaa küsitluses osalenud elanikelt, siis kasutaks isiklikku tegevusjuhendaja teenust valla või linna poolt samuti 48 % ulatuses vastanutest. Kahtleval seisukohal oli 31 %, kes kasutaks võibolla valla poolt isiklikku juhendaja või nõuandja teenust ning kindlasti seda teenust ei kasutaks 21 % Tartumaa küsitletud elanikest. Viimase näitaja puhul on inimesed, kes ei ela üksi vaid neid abistavad pereliikmed või sugulased ning reeglina pole nad kodused.

Konkretiseerisime küsimust, küsides sihtgrupi arvamust tegevusjuhendaja kodus käimise kohta. Vastanutest selgus, et 29 inimesele 60-st meeldiks ja ei ole midagi selle vastu kui tegevusjuhendaja käiks nende kodus ja juhendaks igapäevaelulistes toimingutes.

Kahtleval seisukohal oli 17 inimest, kes polnud päris kindlad, kas nad tahaksid, et keegi käiks nende kodus ja 14 inimesele see kindlasti ei meeldiks. KOV ja psühhiaatrikliinikumi sotsiaaltöötajate suulisest tagasisidest selgus, et kõik oleneb juhendaja isiksusest, usaldussuhte saavutamisest ning omavahelisest koostööst. Kliendile on oma kodu kindel koht, mis loob turva- ja heaolutunde. Nende poolne hirm on, kui keegi püüab tungida nende poolt loodud raamidesse ning selle turvatunde hävitada. Tegevusjuhendaja tööeesmärk ei ole turvatunde hävitamine vaid parandada ja arendada toimetulekuoskusi ning elukvaliteeti.

Tartumaa elanike vastustest selgus, et 27 inimesele 48-st meeldiks väga ja pole selle vastu midagi, kui tegevusjuhendaja käiks nende kodus. See teeb 56 % vastanutest. Kahtleval seisukohal oli 11 inimest ning üldse ei meeldiks 10 inimesele. Sihtgrupi poolsest hinnangust ning tagasisidest lähtuvalt saame väita, et teenuse käivitamine ja arendamine oleks vajalik ning otstarbekas.

Viimase küsimusega küsisime ettepanekuid, kuidas parandada ja arendada hoolekandeteenuseid maapiirkonnas: Sihtgrupiliikmed arvasid järgmist:

- *teenuste konkretiseerimine (hetkel on segane, n.t. A saadab punkti B; punkt B saadab tagasi punkti A)*
- *vastuoluline info – teenuste osutajatevaheline infovahetus ja koostöö paremaks*
- *MIT teenus hakkaks kehtima*
- *tegevusjuhenda vajalikkus*
- *soov, et see teenus saaks toimima, et oleks usaldusväärne ja oleks reaalseks abiks*
- *külastused abivajajate juurde kord nädalas*

3.2 Sotsiaaltöötaja küsitlusankeedi kokkuvõte

Koostöös eksperdiga loodi küsitlusankeet ka sotsiaaltöötajatele (lisa 2), kus taheti nende poolset arvamust ja hinnangut antud teenuse kohta. Ankeetküsimustikke saadeti e-kirjaga laiali 21 Tartu valla sotsiaaltöötajale. Tagasiside saime aga ainult neljalt vallalt: Tartu, Puhja, Haaslava ja Kambja vald. Väikese tagasiside aktiivsus võib olla tingitud valla kesise eelarve tõttu, mis sai välja toodud sotsiaaltöötajate poolt MIT teenuse tutvustaval infopäeval. Samuti langes küsitlus sotsiaaltöötajate kiirele tööperioodile (lasteaia- ja koolilõpetamised, toimetulekutoetuse menetlemine jne.)

Neljast vallast pooltel on olemas toetavaid teenuseid, mis on mõeldud erivajadustega inimestele. Enamikel juhtudel tegeleb nendega valla sotsiaaltöötaja või sotsiaalnõunik.

Kõik neli valda olid ühisel arvamusel, et MIT teenus, mille eesmärk on parandada inimeste toimetulemist oma kodus on „hea mõte, aga...“. See „aga“ tuleneb asjaolust, et vallavalistuses või volikogus pole konkreetset teemat arutlusel olnud, kuna tegemist on nii innovatiivse teenusega. KOV sotsiaaltöötajate hinnangul on võimalik erivajadustega inimest kodus toetada ning ka vajalik, kuna nii spetsiifilise sihtgrupi puhul pole neil piisavalt aega tegeleda sügavuti isiku probleemide ja vajadustega. Samuti ei suuda valla sotsiaaltöötaja vallata psüühilise diagnoosiga inimeste käitumismustreid, haigusnäitajaid, psühhoose, manipulatsioone jne.

Neljast vallast 75 % ulatuses pole vallavalitsus valmis tegema põhjendatud lisakulutusi uue toetava teenuse käivitamiseks/käigushoidmiseks va. Haaslava vald.

- jah, mõnikord
- ei, mul pole sellist abistajat

8. Kas sa saad väljaspool kodu vajalike toimingutega iseseisvalt hakkama

- jah, enamiku toimingutega väljaspool kodu saan iseseisvalt hakkama
- ei, mõnikord vajan väljaspool kodu hakkamasaamiseks abi
- ei, vajan sageli väljaspool kodu hakkamasaamiseks abi

9. Kas vajad väljaspool kodu toimingute tegemiseks abi, kas sul on olemas nõuandja / juhendaja, kellelt saad nõuannet ja abi küsida?

- jah, enamasti saan kasutada nõuandja abi
- jah, mõnikord saan kasutada abi
- ei, mul pole sellist nõuandjat kusagilt võtta

10. Kui sinu vald/linn korraldaks sellist isikliku juhendaja või nõuandja teenust, kas sa kasutaksid selle juhendaja abi?

- jah, tõenäoliselt kasutaks
- võib-olla kasutaks, ei oska kindlalt öelda
- ei, ilmselt ei kasutaks
- ei oska vastata

11. Kas sul on lihtne jõuda vallakeskusesse?

- jah, elan vallakeskuses/ühiskondlik transport keskusesse on hea jms
- üldiselt lihtne, pereliige, naaber, vms viib mind keskusesse
- üldiselt keeruline, ühistransport on halb ja pereliikmed ei saa mind alati abistada
- keeruline, pole ühistransporti, pole pereliikmeid kes abistaks

12. Kas sulle meeldiks, kui juhendaja käiks sinu kodus ja juhendaks sind vajalikes igapäevaelulistes toimingutes?

- jah, mul pole midagi selle vastu, et juhendaja käiks kodus
- võib-olla, ma pole päris kindel et see mulle meeldiks
- ei, mulle ei meeldiks see

Põhjenda, miks

13. Kas sa käid huviringis, päevakeskuses, raamatukogus?

- jah
- ei
- mõnikord

Põhjenda, miks!

14. Kas sulle meeldib teiste inimestega rääkida ja suhelda?

- jah
- ei

- mõnikord
- väldid suhtlemist

15. Kas sul on kellega rääkida?

- jah
- ei
- mõnikord
- jah, räägin oma koduloomaga

16. Kas transpordiühendus sinu kodu ja vallakeskuse vahel on ...

- hea
- ebamugav, n.t. ebasobivad kellaajad
 - puudulik
- olematu

17. Ankeetküsimustiku sain:

- sotsiaaltöötajalt
- tegevusjuhendajalt
- pühhiaatrikliinikust
- mujalt

18. Sinu poolsed ettepanekud hoolekandeteenuse arendamisele maapiirkonnas

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Täname vastamise eest!

ANKEETKÜSIMUSTIK

lisa 2

Lp. Sotsiaaltöötaja

Palume sinu osalemist uue teenuse väljatöötamises, mis on mõeldud psüühilise erivajadusega (vaimne haigus/puue) inimestele sinu teeninduspiirkonnas. Tegemist on projektiga „**Mobiilne igapäevaelu toetamise teenus**“, mille eesmärk on arendada ja tugevdada kolmanda ja avaliku sektori vahelist koostööd avalike teenuste kättesaadavuse suurendamiseks. Projekt keskendub kohalike omavalitsuste territooriumil erivajadusega inimeste sotsiaalse toimetulemise suurendamisele, arendades isikute toimetulemist nende igapäevaeluliste oskuste suurendamise, inimeste nõustamise ja juhendamise kaudu.

Küsitluse eesmärk on koostöös KOV-dega koostada psüühilise erivajadusega inimestele mobiilse igapäevaelu toetamise **teenuse vajalikkuse analüüs**. Teenus rakenduks Tartumaa nendes valdades, kus toetavad teenused täna puuduvad, kuid erivajadusega inimestel abi- ja toetuse vajadus on.

Oleme väga tänulikud, kui avaldate oma arvamust projekti „Mobiilne igapäevaelu toetamise teenuse“ kohta. See annab meile ülevaate teenuse vajalikkusest teie vallas.

7. Vald

2. Teadaolevalt, palju on psüühilise erivajadusega inimesi teie

vallas?

3. Kas teie vallas on toetavaid teenuseid, mis on mõeldud erivajadustega inimestele?

JAH

EI

Täpsustada

.....
.....

4. Kes tegeleb erivajaduste inimestega teie vallas?

Täpsustada

.....
.....

5. Mobiilne igapäevaelu toetamise teenus, mis on mõeldud erivajadustega inimestele, eesmärgiga parandada inimeste toimetulemist oma kodus, on Teie arvates.....

VÄGA HEA MÕTE

HEA MÕTE, aga ...

EI OLE HEA MÕTE, sest ...(vajadusel põhjenda)

6. Teie hinnang, kas erivajadustega inimest on võimalik tema kodus toetada ja arendada

JAH EI VÕIB OLLA

Jaga

mõtteid

7. Kas Teie valla vallavalitsus ja volikogu peavad vajalikuks toetada erivajadusega inimest tema kodus

JAH EI VÕIB OLLA

Selgita

8. Kas Teie vallavalitsus on valmis tegema põhjendatud lisakulutusi uue toetava teenuse (mobiilne igapäevaelu toetamise teenus) käivitamiseks / käigushoidmiseks

JAH EI VÕIB OLLA

Täienda

Suur tänu antud teabe eest!

Lugupidamisega

Kadri Koppel, ekspert

Kätlyn Sillaots, projektijuht